

अभ्यासक्रम

गृह प्रमुख, सामान्य राज्य सेवा, गट - ब, शासकीय मागासवर्गीय वसतिगृह, समाजकल्याण
संचालनालय - पुणे, चाळणी परीक्षा-२०१०.

सदर पदाच्या चाळणी परीक्षेची तारीख लवकरच आयोगाच्या वेब-साईटवर प्रसिद्ध करण्यात येईल.

दर्जा : पदवी

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप : वस्तुनिष्ठ

प्रश्नसंख्या : १५०

माध्यम : मराठी

कालावधी : दीड तास

गुण : १५०

अनु. क्र	तपशील	गुण
१	<p>(I) अध्यापन अभियोग्यता अध्यापन: स्वरूप, उद्दिष्टे, वैशिष्ट्ये आणि मूलभूत आवश्यक बाबी. अध्ययनकर्त्याची वैशिष्ट्ये अध्यापनावर परिणाम करणारे घटक अध्यापनाच्या पध्दती अध्यापन साधने मूल्यमापन पध्दती</p> <p>(II) संशोधन अभियोग्यता संशोधन : अर्थ, वैशिष्ट्ये आणि प्रकार संशोधनाचे टप्पे संशोधनाच्या पध्दती संशोधनाचे नीतिशास्त्र शोध निबंध, लेख, कार्यसत्र, चर्चासत्र, परिषद व परिसंवाद प्रबंध लेखन त्याची वैशिष्ट्ये आणि रुपरेखा</p> <p>(III) वाचन आकलन : उतारा व त्यावर आधारित उत्तरे द्यावयाच्या प्रश्नांचा संच</p> <p>(IV) संप्रेषण :- संप्रेषण स्वरूप, वैशिष्ट्ये, प्रकार, अवरोधक आणि परिणामकारक वर्ग संप्रेषण</p> <p>(V) आधारसामग्री अर्थउकल:- आधारसामग्रीचे स्रोत, संपादन आणि अर्थउकल संख्यात्मक व गुणात्मक आधारसामग्री आधारसामग्रीचे आलेखीय प्रतिरूपण व प्रतिचित्रण</p> <p>(VI) माहिती व संज्ञापन तंत्रज्ञान : माहिती व संज्ञापन तंत्रज्ञान : अर्थ, फायदे, तोटे व वापर सर्वसाधारण संक्षिप्त रूपे व परिभाषा इंटरनेट व ई मेलचे मूलभूत आधार</p>	गुण ९५

(VII) लोकसमुदाय व पर्यावरण

लोकसमुदाय आणि पर्यावरण आंतरक्रिया
प्रदूषणाचे स्रोत;
प्रदूषणाचे घटक आणि त्यांचा मानवी जीवनावरील परिणाम
नैसर्गिक व ऊर्जा साधनसंपत्तीचे शोषण
नैसर्गिक आपत्ती आणि ती कमी करण्यासाठी उपाययोजना.

(VIII) उच्च शिक्षण पध्दती : शासन, राजनीती व प्रशासन

भारतातील उच्च शिक्षण व संशोधन संस्थांची संरचना
औपचारिक व दूरशिक्षण; व्यावसायिक/तांत्रिक व सर्वसाधारण
शिक्षण; मूल्य धारित शिक्षण; शासन, राजनीती व प्रशासन;
संकल्पना, संस्था व त्यांच्या आंतरक्रिया

(IX) गृह विज्ञान :

पोषण आहार विज्ञान
पोषक आहाराचे मूलघटक,
पोषक आहार विषयक जीव-रसायनशास्त्र
अन्नविषयक सूक्ष्मजीवशास्त्र
सार्वजनिक पोषक आहार
उपचारशास्त्रीय पोषक आहार

(X) समाज कार्य :-

व्यक्तीच्या एकूण आयुर्मानातील मानवी अभिवृद्धी व विकास.
व्यक्तिमत्त्वाच्या उपपत्ती व सामाजिकीकरण यांचे अध्ययन.
भारतीय सामाजिक समस्यांची संकल्पना व कारक घटक यांचे
विश्लेषण. सामाजिक समस्यांच्या बाबतीतील हस्तक्षेप -
सूक्ष्म व मोठ्या स्तरावरील शासनाचे व स्वयंसेवी प्रयत्न.
सामाजिक समस्या ओळखण्यात व समुचित धोरणाचा विकास
करण्यात समाज कार्यकर्त्यांची भूमिका
कुटुंबांच्या लोकसंख्याशास्त्रीय व सामाजिक परिस्थितीतील बदल -
भारतीय स्त्रिया, युवक, वयोवृद्ध व मुले.
भारतातील कुटुंबे, स्त्रिया, युवक, वयोवृद्ध व मुले यांच्या समस्या.
कुटुंबे, स्त्रिया व मुले यांच्यासाठी सामाजिक कायदे.
कुटुंबे, स्त्रिया, युवक, वयोवृद्ध व मुले यांच्यासाठी शासकीय व
अशासकीय संघटनांची. राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर धोरणे,
कार्यक्रम व सेवा.
कुटुंबे, मुले, स्त्रिया, वयस्कर आणि विशेष गरजा असलेले लोक
यांच्याबाबतीत समाज कार्याद्वारे हस्तक्षेप

प्रशासकीय नियम व सुविधा यांचे ज्ञान

I) शासकीय वसतीगृहाचे उद्देशाचे पालन करणे.

शिक्षणाची संधी उपलब्ध करून देणे.
शैक्षणिक मागासलेपण दूर करणे.
शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध करून देणे.
मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांचे गळतीचे प्रमाण कमी करणे.
शैक्षणिक दृष्टिकोन वृद्धीगत करणे.

II) प्रशासकीय जबाबदारी:-

कार्यालय प्रमुख म्हणून काम पहाणे.
वसतीगृहाचे व्यवस्थापन पहाणे.
प्रशासकीय बाबी पहाणे.

III) आर्थिक बाबी :-

आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून काम पहाणे.
खर्चाचे नियोजन करणे.
वित्तीय नियमावलीचे पालन करणे.
वित्तीय औचित्याचे पालन करणे.
रोख नोंदवही ठेवणे.
वित्तीय नोंदवही ठेवणे.
लेखापरिक्षणाच्या पूर्तता करणे.
सर्व देणी वेळेवर देणे.

IV) सोयीसुविधा देणे:-

निवास- गादी, अंथरुण, पांघरुण,इ.
भोजन.
शैक्षणिक- पुस्तके, वही, स्टेशनरी, .
ग्रंथालय.
निर्वाहभत्ता
क्रिडा- खेळ साहित्य.
मनोरंजन.

V) पर्यवेक्षण:-

शैक्षणिक प्रगती व विकास.
भोजन व्यवस्था.
नियमित व दैनंदिन कामकाज.
शिस्त पालन बाबी.

VI) पालकत्वाची भूमिका:-

विद्यार्थ्यांना आहे तसे स्विकारणे.
विद्यार्थ्यांना समजावून घेणे.
मानसिकता समजावून घेणे.
आत्मविश्वास वाढविणे.
सामुदायीक जबाबदारी निर्माण करणे.

	<p>VII) मानसिक व बौद्धिक विकास :- कर्तव्य भावना. कौटुंबिक वातावरण निर्माण करणे. वाचन आवड. विविध स्पर्धा आयोजन.</p>	
	<p>VIII) नविन उपक्रम राबविणे:- सुप्त गुणांना वाव देणे. व्यक्तीमत्व विकास साधणे. काटकसर व बचत साधणे. आरोग्य शिक्षण. योजनांची माहिती देणे.</p>	
	<p>(IX) अशासकीय संस्थांची मदत घेणे.</p>	
	<p>(X) शिस्तपालन.</p>	
	<p>(XI) व्यक्तीमत्व विकास करणे:- वर्तन निरीक्षण. बौद्धिक प्रगती. दोष दूर करणे. व्यसन / सवयी यांच्यावर नियंत्रण ठेवणे.</p>	
	<p>(XII) आवश्यक कौशल्य अंगीकृत करणे:- व्यवस्थापन . संवाद . गट व्यवस्थापन. शैक्षणिक कौशल्याच्या पध्दती. मुल्य शिक्षण.</p>	
३	<p>सामान्य अध्ययन - जागतिक तसेच भारतातील चालू घडामोडी. राजकीय, औद्योगिक, आर्थिक, सामाजिक, शैक्षणिक, भौगोलिक, खगोलशास्त्रीय, सांस्कृतिक, वैज्ञानिक इत्यादी.</p>	गुण २०
४	<p>सामान्य अध्ययन - बुद्धिमापन विषयक प्रश्न उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो याचा अंदाज घेण्याच्या दृष्टीने सदर प्रश्न विचारण्यात येतील.</p>	गुण २०